

Olavi Königs

17.11.2011

**JULKISHALLINNON TIETOVARANTOJEN SAATAVUUDEN JA KÄYTÖN
EDISTÄMINEN**

Aika 17.11.2011 klo 9.00 – 11.05

Paikka VM, Aleksanteri 36 A, nh. Maaherra

Osallistujat Anne Kauhanen-Simanainen, neuvotteleva virkamies, VM JulkICT-toiminto
Hannu Taipale, lainsäädäntöneuvos, VM/BO
Antti Kosonen, johtaja, Maanmittauslaitos
Pirjo-Leena Forsström, johtaja, CSC
Riitta Haggrén, johtaja, Väestörekisterikeskus
Anna-Riitta Wallin, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö
Matti Holopainen, maankäyttöasiantuntija, Suomen Kuntaliitto
Risto Yrjönen, tietohallintojohtaja, MMM
Ilkka Turunen, lainsäädäntöneuvos, VM/HKO
Eine Mäkinen, tietotukipäällikkö, Kansaneläkelaitos
Helena Hynynen, ylitarkastaja, Verohallitus
Antti Alila, ylitarkastaja, sosiaali- ja terveysministeriö
Jyri-Pekka Tähtinen, konsultti, Netum konsultointi Oy, sihteeri
Olavi Königs, konsultti, Netum konsultointi Oy, sihteeri

Poissa:

Heli Mikkilä, tietopalvelujohtaja, Tilastokeskus
Yrjö Sucksdorff, yksikön päällikkö, Suomen ympäristökeskus
Pasi Järvinen, lainsäädäntöjohtaja, työ- ja elinkeinoministeriö
Helena Tarkka, budjettineuvos, VM/BO

1 Kokouksen avaus

Puheenjohtaja Kauhanen-Simanainen avasi kokouksen ja toivotti osanottajat tervetulleiksi työryhmän 19. kokoukseen.

2 Edellisen kokouksen pöytäkirja

Hyväksyttiin 12.10.2011 pidetyn kokouksen pöytäkirja. Tekstiin korjataan CC tarkoittamaan Creative Commons (ei ”Common Criteria”).

3 Tietoluovutusten yleiset käyttöehdot

Ilkka Turunen oli pyytänyt kommentteja 12.10. kokouksessa olleilta ulkopuolisilta asiantuntijoilta, joista Marjut Salokannel ja Kaisa Mäkinen vastasivat. Salokannel piti ehtoja yleisinä ja ehdotti lisättäväksi sen, milloin tietojen vastaanottaja tulee rekisterinpitäjäksi. Toimivampi ratkaisu voisi olla luovutussopimus ennen kuin yleiset käyttöehdot. Hän viittasi myös EU:n tietosuojadirektiivin tarkasteluun ja ehdotti, että sen tuloksia odotettaisiin.

Turusen mukaan lausunnoista ei tullut varsinaisesti uutta. Ongelmat ovat tiedossa, ratkaisut eivät.

Pj totesi pääongelmaksi käyttäjälähtöisyyden. Ehtojen sisältö on kohdallaan. Rakennetta ja järjestystä voisi muuttaa niin, että se tukee käyttöluvan hakijaa.

Keskustelua:

- Kyse on suosituksesta, jonka perusteella jokainen viranomainen tekee ehtonsa. Käyttäjänäkökulmaa ei välttämättä tarvita tässä.
- Voitaisiin ehdottaa, että laaditaan jatkotyönä tiedon käyttäjän opas, joka olisi laajempi kuin nyt työn alla olevat käyttöehdot.
- VM HKO:lla oli 80-luvulla ”rekisterien rekisteri”, joka valitettavasti on lopetettu.
- Tietoluetteloita ollaan tekemässä rajapintojen kehittämistyön yhteydessä.
- VM:n uudessa organisaatiossa tietovarantoja koskevat asiat ovat JulkICT-yksikön tehtävänä 1.12.2011 alkaen.
- Onko eroa sillä, onko kyse perusrekisteristä vai prosessijärjestelmästä, jonka tietoihin pääsee? Kunnan prosessiin haetaan tiedot eri rekistereistä, jotta sähköisen asioinnin käyttäjää voidaan palvella yhdellä luukulla ja tehokkaasti. Nykyisin joudutaan juoksuttamaan asiakasta viranomaiselta toiselle.
 - Lainsäädäntö on aina perustana ja sen kautta ei ole eroa.
 - Lähtökohtana on, että lainsäädäntö on tekniikkaneutraalia ja taipuu tekniikan kehittymiseen
 - Ehtoihin on pyritty löytämään yleisellä tasolla kaikkia koskevia asioita.
 - Lähtökohtana on se, että viranomainen hakee tarvittaessa prosessissa tarvittavat tiedot muilta viranomaisilta.
- Turusen työryhmä viimeistelee ehdot joulukuun kokoukseen mennessä.
- Pj totesi, että käyttäjäystävällisyyttä voisi parantaa ryhmittelemällä ehtojen sisältöä käyttäjän kannalta loogisemmin eri käyttötarpeista lähtien sekä laatimalla ehdotettu yhteenveto.

4 Julkisen hallinnon avoimien aineistojen käyttöehdot

Antti Kosonen esitteli uuden ehdotuksen, jota ovat kommentoineet tämän työryhmän lisäksi 12.10.2011 kokouksessa olleet ulkopuoliset asiantuntijat. Esitys on liitteenä.

Tavoitteena ovat ehdot, joihin voi suoraan viitata. Vaihtoehtoisesti aineiston voi liittää kuhunkin aineistoon.

Viranomaisen tietolähteenä on lisenssissä ja sillä on arvo itsessään. Tässä suhteessa lisenssi poikkeaa Creative Commonsista. Tarttuva lisenssi voidaan tulkita niin, että se tarttuu, jos aineistoa liitetään muuhun. Näin esimerkiksi kaupallinen tuote muuttuisi ilmaiseksi. Tätä ei ole tarkoitettu vaan sitä, että lisenssin nimeämiskäytäntöä on noudatettava.

Ehdotusta on kritisoitu lähinnä siitä, että siinä ei käytetä Creative Commons -lisenssiä. Tämän osalta on todettu jo aiemmin, että se ei sovellu tietokantasuojan piirissä oleville tietovarannoille. CC:stä on tulossa 4.0, jonka käyttökelpoisuutta on arvioitava, kun se on saatavilla.

”Parasta ennen” metatieto liittyy pääosin rekisteriaineistoihin, ei niin paljon avoimeen dataan. Maksullisuuden / maksuttomuuden osalta on linjattava selkeästi, kun aineistoa käytetään edelleen.

Keskustelua

- Tarvittaisiin myös lisenssi, joka käsittelee myös henkilötietoja ja maksuja.
- AK: Suositus tuntuu ainoalta mahdollisuudelta.
- Ehdotuksessa on hyvin koottu avoimien aineistojen ehdot. Mitä niistä voisi sisällyttää aineiston metatietoihin?
- AK: Lisenssissä mainitut metatiedot on aina liitettävä aineistoon. Lisenssi kertoo mitä niistä käytetään ja miten. Liian pitkälle menevä metatietojen vaatiminen kaikkiin aineistoihin voi olla haitallista.
- Miten tietoja koskeva lisenssi liittyy palveluja koskeviin ehtoihin?
- AK: Lisenssi antaa täyden vapauden tehdä kaupallisia ja ei-kaupallisia palveluja.
- Avoimen datan määrittely kannattaa täsmentää ehtoihin. Esim. että ehdot koskevat aineistoja, joihin ei liity mitään käyttörajoituksia.
- Miten yhdistellään käyttöehdot tietovarannossa, jossa on sekä avointa dataa että käyttörajoitettua dataa? Esimerkiksi kiinteistön omistajatieto vs. muut kiinteistöä koskevat tiedot.
 - Tämä on otettu huomioon julkisuuslaissa. Julkisuuslain 10§: ”Kun vain osa asiakirjasta on salassa pidettävä, tieto on annettava asiakirjan julkisesta osasta, jos se on mahdollista niin, ettei salassa pidettävä osa tule tietoon.”
- Sovittiin, että AK kirjoittaa luonnoksen lisenssistä ja jakaa sen työryhmälle. Pj totesi, että lisenssin voisi julkaista Julkisen hallinnon suosituksena ja Yhteentoimivuusportaalissa.

5 Työryhmän raportti

Käytiin läpi työryhmälle ennakoon jaettua työryhmän raportin luonnosta v. 0.61.

Keskustelua

- Raportti koskee koko julkishallintoa. Onko muita, joilla on vastaavia tietovarantoja. Muut eivät näy. Ehdotusten soveltamisala on määrittelemättä. Toimeksianto lähtee koko julkishallinnosta.

- Kohteena ovat yleiseen, laajaan käyttöön tarkoitetut tietovarannot. Kunnilla ei ole yleiseen käyttöön tarkoitettuja perusrekistereitä.
- Raportin fokusointi on selkeä ja hyvä.
- Lisätään alkulukuun toteamus, että työryhmä ei ole voinut käsitellä asiaa toimeksiannon laajuudessa vaan on keskitytty tärkeimpiin laajassa käytössä oleviin tietovarantoihin ja tarkimmin tietohallinnon ohjausta koskevassa laissa mainittuihin tietovarantoihin.
- Uudessa linjauksessa ei nyt ole tutkimuskäytön tukemista. Tutkimuskäyttö vaatii aina räätälöityjä poimintoja, joten se on maksullista jatkosakin.
 - Ongelma tulee siitä, että yliopistot eivät enää ole valtionhallintoa. Selvitetään miten ilmausta voi muuttaa niin, että ne sisältyvät julkiseen hallinnon organisaatioihin, joilta toimenpidemaksuja ei peritä.
- Teemat on hävitetty uudessa linjausehdotuksessa. Voisi olla päälinjaus ja sitten tarkennettuna alkuperäisten linjausten kolmesta näkökulmasta.
- Vanhat ja uudet johtavat taloudellisesti eri lopputulokseen. Hallitusohjelmassa on otettu kantaa julkisen sektorin tietojen käytön lisäämiseen, mutta ei maksuasioihin.
- ”Erityisperusteinen tietojen luovuttaminen” -termiksi, muu on avointa tietoa.
- Kuntien tilanne tietovarantojen rahoituksen suhteen on erilainen kuin valtiolla. Uusi ehdotus tarkoittaisi lisää veroja.
- Raporttiin aikataulut, taloudelliset vaikutukset ja eduskunnan oikeusasiamiehen kannanotto PRH:n maksuja koskevassa asiassa (Dnro 1814/2/08).
- Toimenpide-ehdotuksiin pitää ottaa tehtävä, jossa selkeytetään käyttörajoitettuihin tietoihin liittyvien samassa tietovarannossa olevien julkisten tietojen käyttömahdollisuus. Nyt käyttörajoitteet laajenevat joskus koko tietovarantoon vaikka vain osa tiedoista on käyttörajoitteen alla.
 - Julkisuuslaissa on erillinen pykälä asiasta.

6 Työryhmän loppukauden tehtävät

Puheenjohtaja ja sihteeri jatkavat raportin työstämistä. Sovittiin uudesta kokouksesta, joka pidetään keskiviikkona 30.11. klo 9 – 11 VM:ssä. Kokoushuone ilmoitetaan myöhemmin.

Työryhmän viimeinen kokous pidetään 8.12. klo 9 - 11

7 Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 11.15.

Jakelu Työryhmän puheenjohtaja, jäsenet

Liitteet Edellisen kokouksen (12.10.2011) pöytäkirja (korjattu)
Antti Kososen esitys
Työryhmän raportin luonnos v. 0.61